

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมปิโตรเคมี เป็นอุตสาหกรรมพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ โดยเป็นอุตสาหกรรมขั้นต้นที่จะก่อให้เกิดอุตสาหกรรมต่อเนื่องตามมาอีกมากมายหลายชนิด

ประเทศไทยเริ่มมีการพัฒนาอุตสาหกรรมปิโตรเคมีอย่างเป็นทางการเป็นรูปแบบ และครบวงจร โดยความสนับสนุนของภาครัฐ เนื่องจากนโยบายของรัฐในสมัยนั้นสนับสนุนให้มีการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าจากต่างประเทศ ประกอบกับอุตสาหกรรมปิโตรเคมี เป็นอุตสาหกรรมที่ต้องใช้เงินลงทุนสูงมาก รัฐจึงได้ประกาศเชิญชวนให้เอกชนผู้สนใจเข้าร่วมลงทุนกับภาครัฐ จากความสำคัญของอุตสาหกรรมปิโตรเคมีต่อการพัฒนาประเทศ และนโยบายสนับสนุนให้มีการผลิตภายในประเทศ เพื่อทดแทนการนำเข้า ประกอบกับการที่ภาครัฐเข้าร่วมลงทุนกับเอกชนในอุตสาหกรรมปิโตรเคมี ทำให้อุตสาหกรรมปิโตรเคมีเป็นอุตสาหกรรมที่ได้รับการสนับสนุนและคุ้มครองจากภาครัฐ มาตรการต่างๆ ที่ภาครัฐใช้ในการสนับสนุนและปกป้องอุตสาหกรรมปิโตรเคมี ได้แก่ มาตรการทางภาษีและมาตรการอื่นๆ ที่มีใช้ภาษี อาทิเช่น การส่งเสริมการลงทุน การจำกัดการนำเข้า และการกำหนดโควต้า เป็นต้น

ประเทศไทยได้เข้าร่วมในเขตการค้าเสรีอาเซียน หรืออาฟต้า (AFTA: ASEAN Free Trade Area) ซึ่งก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 28 มกราคม 2535 โดยผู้นำประเทศในกลุ่มอาเซียนได้ร่วมลงนามในข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน โดยเป้าหมายสำคัญที่กลุ่มประเทศอาเซียนกำหนดไว้คือ การปรับลดอัตราภาษีนำเข้าระหว่างประเทศสมาชิกให้เหลือเพียงร้อยละ 0-5 ภายในระยะเวลา 10 ปี นับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2536 เป็นต้นไป โดยใช้มาตรการอัตราภาษีศุลกากรพิเศษร่วมกัน หรือ

CEPT (The Common Effective Preferential Tariff) เป็นกลไกหลักในการดำเนินการ และเพื่อให้การจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนเป็นไปโดยรวดเร็ว ได้มีการตกลงเลือกสินค้า 15 กลุ่มที่จะนำมาลดภาษีให้เร็วกว่าปกติ ซึ่งสินค้าจากอุตสาหกรรมปิโตรเคมีและพลาสติกเป็น 1 ในกลุ่มสินค้านี้ ซึ่งต่อมาประเทศไทยได้ขอเปลี่ยนกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมปิโตรเคมีและพลาสติกจากกลุ่มสินค้าแรงลดภาษี เข้ามาอยู่ในกลุ่มของสินค้าที่ลดภาษีในขั้นตอนปกติ

จากที่กล่าวมาข้างต้นแล้วว่า อุตสาหกรรมปิโตรเคมีไทยเป็นอุตสาหกรรมที่รัฐให้การสนับสนุนและคุ้มครองโดยใช้มาตรการทางภาษี และมาตรการอื่นๆ ที่มีใช้ภาษี มาโดยตลอดนั้น เมื่อกลุ่มสินค้าจากอุตสาหกรรมปิโตรเคมีต้องเข้าสู่ระบบอัตราภาษีศุลกากรร่วมกัน โดยต้องมีการปรับลดอัตราภาษี และมาตรการอื่นๆ ที่มีใช้ภาษี เพื่อให้สอดคล้องกับข้อตกลงที่ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคี นอกจากนี้จากการที่ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกในองค์การการค้าโลก (WORLD TRADE ORGANIZATION) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะลดอัตราภาษี และลดมาตรการอื่นๆ ที่มีใช้ภาษিরะหว่างกันภายในประเทศสมาชิก ซึ่งประเทศสมาชิกอาเซียนทุกประเทศเป็นสมาชิกในองค์การการค้าโลกนี้ จึงมีคำถามที่น่าสนใจว่า นโยบายของรัฐต่ออุตสาหกรรมปิโตรเคมี จะต้องเปลี่ยนแปลงหรือไม่อย่างไร ต่อภาวะการค้าของโลกในปัจจุบัน และสอดคล้องกับข้อตกลงที่ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคีหรือไม่ อย่างไร โดยพิจารณาถึงนโยบายของรัฐในอดีต กระบวนการทางเศรษฐศาสตร์ของอุตสาหกรรมปิโตรเคมี ประกอบกับศึกษาถึงการรวมตัวทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอาเซียน เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมสำหรับอุตสาหกรรมปิโตรเคมีของประเทศไทย ซึ่งจะเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมปิโตรเคมีไทยในอนาคต และจากข้อตกลงในระดับพหุภาคีที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิก ควรจะมีการศึกษากฎหมายเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมปิโตรเคมีในปัจจุบันว่าสอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐ และข้อตกลงระดับพหุภาคีหรือไม่ ทั้งนี้โดยมุ่งคุ้มครองถึงผลประโยชน์ของประเทศ และผู้บริโภคภายในประเทศเป็นสำคัญ

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาถึงความเป็นมาและสถานการณ์ของอุตสาหกรรมปิโตรเคมีในประเทศไทย
2. ศึกษา นโยบายของรัฐต่ออุตสาหกรรมปิโตรเคมีไทย รวมถึงกฎหมายเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมปิโตรเคมี

3. ศึกษาถึงทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจอุตสาหกรรมของรัฐ เพื่อกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมปิโตรเคมีเมื่อเข้าสู่ระบบเขตการค้าเสรีอาเซียน

4. ศึกษาโครงสร้าง และข้อบัญญัติเกี่ยวกับการใช้อัตรากำไรพิเศษร่วมกันเพื่อการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน

5. ศึกษาถึงทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ของการรวมตัวทางการค้า และวิเคราะห์ข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียนด้วยทฤษฎีดังกล่าว

6. ศึกษามาตรการในการคุ้มครอง และปกป้องอุตสาหกรรมภายในประเทศให้สอดคล้องกับนโยบายทางเศรษฐกิจ, ข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน และข้อตกลงระดับพหุภาคีอื่น ที่ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นสมาชิก

7. ศึกษากฎหมายเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมปิโตรเคมีไทย ว่าสอดคล้องกับข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียนหรือไม่ อย่างไร

1.3 วิธีการศึกษาวิจัยและขอบเขตการศึกษาวิจัย

ก. วิธีการศึกษาวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) ในลักษณะการศึกษาวิจัยเชิงสหสาขา (multidisciplinary research) กล่าวคือเป็นการศึกษาวิจัยโดยการศึกษาค้นคว้า และวิเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือ บทความและเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในด้านสังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งบทความและเอกสารต่าง ๆ ทางด้านนิติศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายระหว่างประเทศ ข้อตกลงระดับพหุภาคีระหว่างประเทศต่าง ๆ และกฎหมายเศรษฐกิจของประเทศไทย

ข. ขอบเขตการศึกษาวิจัย

ขอบเขตของการศึกษาวิจัยนี้ จะศึกษาถึงทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรม โดยศึกษาเฉพาะอุตสาหกรรมปิโตรเคมีกับทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ผลของการรวมตัวทางเศรษฐกิจของข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียนต่ออุตสาหกรรมปิโตรเคมี โดยผลของการศึกษาจะมุ่งไปที่นโยบายทางอุตสาหกรรมของรัฐว่าจะสอดคล้องกับทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรม, ข้อ

ตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน และข้อตกลงพหุภาคีอื่นที่เกี่ยวข้อง และมุ่งศึกษากฎหมายเศรษฐกิจภายในที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมปิโตรเคมีว่าสอดคล้องกับนโยบายทางอุตสาหกรรมของรัฐ และข้อตกลงระดับพหุภาคีที่ประเทศไทยเป็นสมาชิก หรือไม่อย่างไร โดยผู้เขียนมุ่งศึกษาถึงนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมปิโตรเคมี โดยมีกฎหมายทางเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการกำหนดนโยบายดังกล่าว โดยจำกัดกรอบเวลาในการศึกษา ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2538

1.4 สมมติฐานของวิทยานิพนธ์เรื่องนี้

อุตสาหกรรมปิโตรเคมีเป็นอุตสาหกรรมพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศไทยได้เริ่มพัฒนาอุตสาหกรรมปิโตรเคมีเป็นรูปแบบและครบวงจรเมื่อไม่กี่ปีที่ผ่านมา เมื่อประเทศไทยเข้าร่วมในข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน ซึ่งใช้มาตรการภาษีร่วมกัน (CEPT) เป็นกลไกสำคัญในการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน สินค้าจากอุตสาหกรรมปิโตรเคมี เป็นหนึ่งในกลุ่มสินค้าที่จะต้องลดภาษี และมาตรการอื่นๆ ที่มีใช้ภาษีลงตามข้อตกลงดังกล่าว ส่งผลให้ประเทศไทยจะต้องทบทวน แก้ไขกฎหมายเศรษฐกิจภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมปิโตรเคมี รวมถึงนโยบายต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับข้อตกลงดังกล่าว

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้

1. ทำให้ทราบถึงความสำคัญของอุตสาหกรรมปิโตรเคมีในประเทศไทย และหาแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรมปิโตรเคมีในประเทศ เมื่อเข้าสู่ระบบการค้าเสรีอาเซียน
2. ทำให้ทราบถึงทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวางนโยบายทางเศรษฐกิจอุตสาหกรรม
3. ทำให้ทราบถึงความเป็นมาของข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน สถานการณ์ปัจจุบัน และหลักการที่สำคัญของข้อตกลงดังกล่าว
4. ทำให้ทราบถึงกฎหมายเศรษฐกิจของไทยที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมปิโตรเคมี
5. ทำให้ทราบถึงสิทธิในการดำเนินนโยบายของรัฐในการปกป้อง ให้การสนับสนุนอุตสาหกรรมปิโตรเคมี ภายหลังจากบังคับใช้อัตราภาษีพิเศษร่วมกันของเขตการค้าเสรีอาเซียนและข้อตกลงพหุภาคีอื่นๆ ที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิก

6. ทำให้ทราบถึงแนวทางในการพิจารณา แก้ไข กฎหมายเศรษฐกิจของรัฐในเรื่อง
อุตสาหกรรมปิโตรเคมี ให้สอดคล้องกับนโยบายทางเศรษฐกิจอุตสาหกรรมที่รัฐกำหนดไว้ และ
สอดคล้องกับข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน และข้อตกลงพหุภาคีอื่นๆ ด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย